

Omastehooldaja kodu kui töökeskkond – turvaline ja ligipääsetav

Fookusgrupi tulemused

norden

Põhjamaade Ministrite Nõukogu
esindus Eestis

Fookusgrupp

- ♥ Fookusgrupp kutsutakse kokku Põhjamaade Ministrite Nõukogu toetatud rahvusvahelise ühisprojekti „Omastehooldaja kodu kui töökeskkond – turvaline ja ligipääsetav“ raames. Rahvusvaheliste partneritena on kaasatud Läti vabaühendus Saulstarini ja Helsingi Omastehooldajate ja lähedaste Liit Polli Soomest.
- ♥ Projekt on suunatud kodanikeühenduste aktiivsuse suurendamisele ühiskonnas, et läbi professionaalsuse oleks vastavad organisatsioonid omastehooldajate sotsiaalkaitsepoliitika kujundajaks ja valdkonna eestkõnelejaks. Projekti tulemusena on omastehooldaja töö lihtne, turvaline ja tulevikuga!
- ♥ Fookusgrupp võimaldab tutvustada uuenduslikku lähenemist omastehooldaja kodule. Selle tarbeks on vaja analüüsida seadusandlust, kokku leppida mõistetes ja mõtestada omastehooldaja töö väärtus.

Kes on omastehoooldaja?

Omastehoooldajad on igas vanuses inimesed, kes hooldavad (enamasti tasustamata) väljaspool professionaalset või formaalset hoolekandesüsteemi oma pereliiget või lähedast, kes haigusest, puudest või muust erivajadusest tingitult vajab kõrvalabi oma igapäevaelu toimingutes.

(Eurocarers, 2014)

Omastehooldaja tööelu

- ♥ 50% hooldajatest töötab – töö, hoolduse ja pereelu ühildamine, tasakaal
- ♥ 50% oleks valmis loobuma tööst, kui hooldatav vajab pidevat ning intensiivset hooldust ja abi
- ♥ 50% töötavatest hooldajatest on tundnud soovi keskenduda ennekõike tööle, kogunud raskusi tööülesannete täitmisel, loobunud täiendkoolitustest, ühisüritustest, karjäärivõimalustest – häbi, solvumine, süütunne
- ♥ 56% hooldajatest on oma hoolduskohustusest tööle rääkinud – 70% on leidnud vähe mõistmist

Omastehooldaja tervis

- ♥ 80% peab oma tervislikku seisu rahuldavaks
- ♥ 2/3 hooldajatest hindab oma tervist võrreldes eelmise aastaga halvemaks
- ♥ 2/3 tunneb muret oma tervise pärast hoolduskoormuse tõttu
- ♥ 2/3 hooldajate tervis on hoolduskoormusest sõltuvalt kannatada saanud
- ♥ 40% hooldajatel on püsiv tervisehäire
- ♥ 50% kasutab korrapäraselt ravimeid
- ♥ Rahulolu tunneb hetke olukorraga 50%

Omastehooldajate olukord - mõisted

- ♥ Võrdse kohtlemise põhimõtted sotsiaalkaitse vastutuse jagamisel lähtudes EV Põhi- ja Perekonnaseadusest
- ♥ Hoolduskohustus ja ülalpidamiskohustus – ebavõrdse kohtlemise põhjendatus kohustuse täitmisel
- ♥ Hoolduskoormusega isiku ja ülalpidamiskohustuse definitsioon, nende vaheline seos
- ♥ Hoolduskohustuse muutumine hoolduskoormuseks – kaitse ülemäärase hoolduskoormuse eest
- ♥ Eraelu puutumatus ja õigus isiklikule elule hoolduskohustuse valguses – elatusmiinimum, suhteline vaesus, toimetulekupiir, pension – miinimum hoolduskulud?

Tööinspeksioon

Tööandja kohustused:

- ♥ Süstemaatiline töökeskkonna sisekontroll
- ♥ Töökeskkonna riskianalüüsi korraldamine koos tegevuskava koostamisega
- ♥ Töötajale enne tööle asumist või töö vahetamist töökohale ja ametile vastava juhendamise ja väljaõppe tagamine
- ♥ Tervisekontrolli korraldamine töötajatele, kelle tervist võib tööprotsessi käigus mõjutada töökeskkonna ohutegur või töö laad ning kandma sellega seotud kulud.

Hoolekandeasutus

- ♥ Hoolekandeasutuse töö õiguslikud alused (sise-eeskiri, tehnilised nõuded, tööohutus, personalinõuded)
- ♥ Töötaja õigused ja kohustused – töö- ja puhkeaeg, väljaõpe
- ♥ Riskide hindamine ja likvideerimine – turvaline ja ligipääsetav töökeskkond

Hoolekandeasutus

- ♥ Teenuseosutaja peab tagama personali olemasolu, kelle kvalifikatsioon ja koormus võimaldavad tegevusi ja toiminguid viisil, mis on kindlaks määratud hooldusteenust saavate isikute hooldusplaanis.
- ♥ Hooldusteenust osutavad vahetult hooldustöötaja ja abihoidustöötaja. Abihoidustöötaja tööd juhendab hooldustöötaja. (alates 01.01.2020)
- ♥ Teenust vahetult osutaval hooldustöötajal peab olema täidetud üks järgmistest ettevalmistusnõuetest:
  - 1) läbitud hooldustöötaja kutsestandardis kirjeldatud õpiväljundite saavutamisele suunatud kutseõppe tasemeõppe õppekava;
  - 2) läbitud hooldustöötaja kutsestandardis kirjeldatud õpiväljundite saavutamisele suunatud täienduskoolituse õppekava;
  - 3) isikul on kutseeaduse alusel antud hooldustöötaja kutse.

Koduhooldusteenus

- ♥ Ettevalmistus teenuse osutamiseks – kodu kui teenuse keskkond, hoolduskoormus
- ♥ Riskide hindamine ja likvideerimine – turvaline ja ligipääsetav töökeskkond
- ♥ Töötaja õigused ja kohustused – töö- ja puhkeaeg, väljaõpe

Koduhooldusteenus

- ♥ Koduteenuse eesmärk on isiku abistamine kodu ja isikliku eluga seotud igapäevaeluks vajalike toimingute sooritamisel ja asjaajamisel, et aidata kaasa tema elukvaliteedi säilitamisele ja parandamisele harjumuspärasel keskkonnas ja väljaspool kodu.
- ♥ Koduteenust osutatakse abivajavale isikule kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja või teenuse osutaja hinnatud teenusevajaduse järgi kohaliku omavalitsuse poolt määratud korras.
- ♥ Ametikohal töötamiseks on soovitatav, et koduteenuse osutaja omaks hooldustöötajale vastavat erialast ettevalmistust või oleks läbinud erialase väljaõppe.
- ♥ Töötaja järgib oma töös asutusesisesid nõudeid (ametijuhend, töotervishoiu- ja tööohutusjuhend, teenuse kirjeldus, konfidentsiaalsusleping jne).

Ettevalmistus teenuse osutamiseks

– kodu kui töökeskkond

ENNE TÖÖD

- ♥ Liikudes avalikus linnaruumis s.h pargid, trepikojad, hoovid jne, on töötaja kohustatud veenduma ohutu liikumise võimalikkuses
- ♥ Märkates ohtu enda tervisele ja elule, on töötaja koheselt kohustatud ohupiirkonnast lahkuma ja teavitama sellest tööandjat.
- ♥ Ohtude hindamise kohustus
- ♥ Tööinventari, abivahendite ja seadiste kontroll
- ♥ Kontrollima, et valgustus töökohal oleks küllaldane.
- ♥ Kontrollima, et koristustarvikutes (pesumopid, puhastusrätikud, švammid jne) ei oleks torkivaid ja lõikavaid esemeid.
- ♥ Kontrollima elektrisüsteemide, toitekaablite ja pistikuühenduste korrasolekut.

Riskide hindamine ja likvideerimine

- ♥ Riskianalüüs on tegevus, millega tööandja selgitab välja ja hindab töökeskkonna ohutegureid, mis võivad töötajaid kahjustada. Näiteks ebapiisav valgustus, sundasendis töötamine, kokkupuude kemikaalide või pideva müraga. Oluline on avastada tervist ohustavad tegurid enne kui need töötajaid kahjustavad ning mõelda ka lahendustele. Riskianalüüsi praktiliseks osaks ongi ettepanekud iga ohuteguri neutraliseerimiseks.
- ♥ Teenust ei osutata juhul kui hooldatav vajab statsionaarset ravi või statsionaarset õendusabi ehk hooldusravi;
- ♥ Omastehooldaja või hooldatav on sõltuvuses alkoholist või narkootilistest ainetest;
- ♥ hooldatava käitumine ohustab teda ennast või kolmandaid isikuid;
- ♥ kui hooldatav põeb nakkavas faasis nakkushaigust;
- ♥ kui hooldatava eluruumi tingimused ei võimalda hooldust teostada.

Riskianalüüs

Füüsikalised ohutegurid

- ♥ Füüsilise vägivalla oht kliendi kodus
- ♥ Müra liikluses, kliendi kodus
- ♥ Torke- ja löikehaavade oht, põletusoh
- ♥ Puudulik valgustus
- ♥ Õnnetusjuhtumi oht (komistamine, libisemine, kukkumine)

Keemilised ohutegurid

- ♥ Allergia-, mürgistusoh, võimalik nahakahjustus
- ♥ Bioloogilised ohutegurid
- ♥ Mikroorganismidest (bakterid, viirused, seened jm) põhjustatud nakkushaigused, allergiad või mürgistused
- ♥ Inimese endo- ja ektoparasiidid, nakatumisoh
- ♥ Olmetolm

Füsioloogilised ja psühholoogilised ohutegurid

- ♥ Füüsilise töö raskus, raskuste käsitsi teisaldamine
- ♥ Töötamine üksinda
- ♥ Vaimne ülekoormus, läbipõlemise oht

Tervisekontroll

- ♥ Eesmärk on hinnata töötaja tervise seisundit ja töötingimuste sobivust töötajale ning diagnoosida tööst põhjustatud haigestumised ja kutsehaigestumised.
- ♥ Avastada võimalikult vara niisugused tervisehäired, mis võivad olla pärit töökeskkonnast. Varase probleemi avastamine võimaldab vältida töötaja tervise edasist halvenemist.
- ♥ Perioodiline tervisekontrolli sageduse määrab töötervishoiuarst. Tööandja ei otsusta, kas tervisekontroll viiakse edaspidi läbi ühe, kahe või kolme aasta möödumisel. Selle otsuse teeb töötervishoiuarst.

Kodukeskkonna alane nõustamine

- ♥ Kodukeskkonna kohandamise alase nõustamise sihtrühmaks on inimene ise, tema lähedane, sotsiaaltöötaja vm, kes kohanduse vajajat esindab.
- ♥ Nõustamise käigus külastatakse inimese koju, arutatakse erinevaid kohandamise võimalusi inimese ja tema lähedastega ning väljastatakse kirjalik eksperthinnang, kus tuuakse välja inimese jaoks vajalikud kohandused.
- ♥ Eksperthinnanguid saab kasutada remonttöö tellimiseks ehitajatelt, et kohandus reaalselt ellu viia.

Töökeskkonna alane nõustamine

- ♥ Töökoha kohandamise nõustamise sihtrühmaks on nii **tööandja**, kes vajab oma töötajale töökeskkonna kohandamist kui ka **töötaja** ise.
- ♥ Nõustamise käigus külastatakse inimese töökohta, arutatakse erinevaid kohandamise võimalusi inimese ja tema tööandajaga ning väljastakse kirjalik eksperthinnang, kus on toodud inimese jaoks vajalikud kohandused.

Terviseedendus

- ♥ Tervise edendamine on protsess, mis võimaldab inimestel suurendada kontrolli oma tervise üle ning tugevdada seeläbi oma tervist.
- ♥ Tervise edendamise põhilisi **ideelisi aluseid** on muuta keskkond selliseks, et tervislikud valikud oleksid lihtsalt kättesaadavad.

Tervise edendamine tervishoiuasutuses

Patsiendile orienteeritud tegevused:

- ♥ patsiendi koolitamine (tervise suhtes, haiguse või igapäevaeluga toimetuleku suhtes);
- ♥ kommunikatiivsuse arendamine;
- ♥ patsiendi õiguse tagamine olla informeeritud oma tervisest või haigusest;
- ♥ turvalise haiglakeskkonna kujundamine;
- ♥ patsiendi rahulolu hindamine;
- ♥ psühhosotsiaalne nõustamine.

Tervise edendamine tervishoiuasutuses

Haiglapersonali tervise edendamine:

- ♥ terviseriskide vältimine;
- ♥ suhtlemiskultuuri ja kommunikatiivsuse parandamine;
- ♥ turvalise töökeskkonna kujundamine;
- ♥ haiglakoosseisu rahulolu hindamine;
- ♥ tööga seotud stressi maandamine.

Tervise edendamine töökohal

Peamised tegevussuunad:

- ♥ füüsilise, vaimse ja sotsiaalse töökeskkonna parendamine
- ♥ töötaja tervise edendamine
- ♥ organisatsiooni kui terviku arendamine
- ♥ paikkonnapõhise tervisealase koostöö toetamine
- ♥ sotsiaalse vastutuse jagamine

TET-võrgustik

Eesmärk on:

- ♥ erinevate asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide spetsialistide koondamine heade kogemuste jagamiseks;
- ♥ organisatsioonide toetamine töökeskkonna arendamisel ja töötajate terviseteadlikkuse tõstmisel;
- ♥ kutsehaiguste, tööohutuse ja tööst põhjustatud haiguste parem ennetamine töökohal.

Täna kuulamast!

MTÜ Eesti Omastehooldus

Kontaktisik: Helle Lepik

Telefon: +372 52 68 822

E-mail: info@omastehooldus.eu

Kontaktisik: Ivar Paimre

Telefon: +372 53 671 418

E-mail: ivar.paimre@gmail.com

